

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinshemii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 9

urn:nbn:de:bsz:31-103771

rius? An Persarum? atqui illos notauerat voce *vestra*. an Macedonum? at quid de horum nobilitate & fortitudine sentiat, cum in aliis orationibus, tum in precedentiibus verbis satis docuit. Lego indubitato: *nobilitate vestra gestisque*. Hocrates ad Philippum: *μὴ δέξαι τὴν δόξαν καὶ πρῆξαι καὶ σὺ καὶ τοῖς περὶ σου καὶ τοῖς ὑφ' ἡμῶν πρῆξαι μείνεις*. magnam gloriam decentem & te & maiores tuos, resque à vobis gestas. Gronouius. Ita supra 3, 7, 12. Sifinem Nabarzanes stimulat, vt dignum aliquid nobilitate ac moribus suis ederet. Ceterum si quis malit retinere *genis*que habet quo defendat. *nobilitate vestra, genis*que, hoc est qua priuatim quisque ob genus aut facta pollet, quaque gens vniuersa ob imperii magnitudinem atque diuturnitatem celebris est. Hac forma legimus aliquoties in hoc auctore, *se vrbemque dedere*, cum tamen incolis deditis, vrbis vti que dedita intelligeretur. item *se gentemque*; vt non solum princeps gentis suo nomine se deditisse putetur, sed & se, & simul totam gentem in fidem victoris tradere. Praesertim autem in illa exhortatione magnam vim habet vtriusque argumenti coniunctio, vt non à priuata tantum virtute, sed & gentis gloria quisque stimuletur. Sic apud Senec. *suasor. 2. Trecenti sumus: sed viri; sed armati; sed Laconer*. Ita Lilius coniungit *viros & Romanus*.

5, 9, 1. *SÆPE DIXIMUS*) Ait sæpe dixisse: nec vel semel inuenio in hoc & superioribus libris, quos habemus. in amissis primo & secundo an vsquam meminerit quis scire potest? Credere tamen id liceat: at sæpe ibi fecisse, non hoc etiam licet. Igitur, si cui ita videatur, in locum *sepe*, reponam *supra*, quod respiciat ad priores duos, aut alterum eorum, & magis secundum, in quo conicere possumus locum fuisse potius ei mentioni. Si minus aliis hoc videtur, at illos delere penitus iubebo. Infra 6, 5, 2. scio idem dici. Acidalius. Non tamen impossibile est, duobus istis libris crebram huius hominis factam fuisse mentionem. erat enim occasio narrandi, quo tempore quaque causa patria pulsus Philippum adiuerit, quaque interim dum ibi esset egerit, quomodo deinde redierit. Consentaneum enim est Curtium vti que primo libro de prædecessoribus Darii, deque Alexandri patre Philippo, nonnulla, & vti que extrema tradidisse, vt ad sequentis historiae planiorem intellectum necessariae narrationes præstruerentur.

PRECIOSSIMA VESTIVM) Ita melius quam *preciosissimam vestem*, alio quoque Curtii loco 5, 6, 7. ad stipulante. Dere ipsa vide Kirchmannum de funer. Rom. 1, 1, 10. & Magium Miscell. 2, 21. Quibus adde Xenophontem *ἔναβια*, lib. 3. qui locus huic valde est similis: postquam enim recitasset vltima verba ex oratione Cleonoris; *vbi fortissimis animis dimicauerimus, quicquid diis visum fuerit, seruius*. subiicit: *Hinc Xenophon surgit, quam elegantissime potuit, ad pugnam ornatus. Existimabat enim, si dii victoriam largirentur, pulcherrimum ornatum victoria conuenire: sin moriendum esset, elegantissimo se dignum cultu iudicabat, quo ornatus diem in terris extremum clauderet*. Sic & M. Curtium equo quam poterat maxime exornato insidentem armatum se in specum immisisse, Lilius 7, 6, 5. tradit. De Cleopatra ad Flor. 4, 11, 11. diximus. Mos exinde fluxit, quod hominum alii crederent ista sibi apud inferos profutura (vnde apud multos barbaros ea que viuus acceptissima erant, in rogum, aut sepulchrum immittuntur) aut per inuidiam secum asportarent quæ possent, ne inimici iis potirentur, de qua re dicemus, DEO dante, ad Tacit. 3, 46, 8. aut etiam in nouissimam voluntatem, vt ait idem auctor 2, 31, 2. vbi dicit Drulum Libonem ea causa epulas adhibuisse. Ex hac aut alia qua simili superstitione processit consuetudo, qua nunc etiam in curandis honestiorum corporibus, nullo sitorum commodo, viuientium vsibus multa subducuntur: more non vsque quaque improbando, si modus adfit.

5, 9, 2. *IN AVDITI ANTEA FACINORIS*) Nihil hic rhetoricum.

ricum & hyperbolicum, si Curtii mentem percipis: qui non cum quouis facinore hoc comparat, nec in mentem ei venit id omnibus aliis, quæ vnquam accidissent, grauius prædicare, sed simpliciter indicat, istam perfidiam ante ea tempora nunquam in Persis fuisse auditam, apud quos semper *regum eximia maiestas*, vt infra 5, 10, 2. dicit, fuerat. 5, 9, 3. *SCIO ME*) Huius orationis apud Causinum in Parallelis eloquentiæ, hæc est œconomia lib. 13. pag. 563. Primo insinuatione vitur vulpes in reambigua, proponens se austeram quidem, sed salubria dicturum, ducto à medicis exemplo. Hanc similitudinem fufe prosequitur Augustinus Epist. 48. ad Vincentium, & Epist. 1. ad Bonifacium, & Ser. 59. de verbis Domini. Cæsarius Arelatensis hom. 8. Philo Iudæus de sacrificiis. Secundo opponit religionem, & infelicitatem ad deterrendum Darium, quo prætextu ambitiosi & improbi, vt videre est in variis historiis, sape abuti solent: quippe *nil efficacius multitudinem regit*. (Curtius supra 4, 10, 7.) & vt ait Iustinus 8, 2, 7. *Iure ille à diis proximus habetur, per quem deorum maiestas vindicatur*. Verum huiusmodi homines prætextu coeli, captant terras. Tertio addit fraudi suæ delimita, & spes præclaras in posterum colligit ex adiunctis, si Darius tantisper huic infelicitium rerum velut effuso torrenti se subtrahat. Quarto quod vafrae artis est, etiam sententiosus est insidiator, quo sincerius loqui videatur, & facilius in errorem inducat. Sed *ἡγεσιὸν κελύπτειν* suspecta prudentibus oratio. Ad summam, rem de compacto gerunt perfidiosi, vt in Velabro olearii.

*Sic multi, animus quorum atroci iunctus malitia est,
Composita dicta ex pectore evolvunt suo,
Quæ cum componas dicta factis, discrepant.*

Accius in Eumenidibus. Raderus.

MEDICI) De hac similitudine indicati auctores in superiore nota: quibus addi poterit Plutarch. apophth. de Scipione: *Bonum imperatorem iudem, vt medicum, ad malum curandum vltimo demum loco ferrum adhibere*. Tacit. 3, 54, 2. *ne corporis quidem morbos, veteres, & diu auctos, nisi per dura & aspera coerceas*. Vide præterea Marcellin. 17, 10. Maxim Tyrium Dissert. XXX. Hieron. de vitando susp. contubernio; ipsasque sacras literas passim. Denique non in auctoribus tantum, sed quotidiano quoque sermone, omnis fere oratio hac comparatione adspargitur, cum in tota vita quicquid perperam se habet, recte morbidum vocari possit, & opus habeat correctione, quam non incommode medicinam appellarunt, vt Socrates apud Platonem diuersis locis inculcat. Atque hoc ita receptum est omnium gentium consensu, vt prope constet nullam esse linguam, quin similitudine & vocabulis à re medica desumptis, familiarissime vtatur.

GVBERNATOR) Vitur hac similitudine Cyrillus, in cap. 16. c. 1. quæst. 7. *Sicut ij qui mare nauigant, tempestate urgente, nauique periclitante anxii quædam exonerant, vt cetera salua permaneant: ita & nos cum non habemus saluandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, despicimus ex eis quædam, ne eunctorum patiamur dispendia*. Τὸ δὲ μέγ & ἀνάγκη κενεῖσθαι ὑπὲρ τῶ ὄλου, ait Max. Tyrius Dissert. XXV. *necessum est, vt pars patiatur pro salute totius*. Ex hac causa orta est Lex Rhodia de iactu, cuius adhuc in Digestis nonnulla superant vestigia, eruditissime excussa à summo Viro Iacobo Gothofredo in libro singulari ad l. 9. eo tit.

5, 9, 4. *OMNIBVS*) Sic omnino legendum adspiratione recisa, quæ sæpius addita perperam, aut etiam omiſſa vitium facit auctoribus. Exemplo sit Plinius 9, 35, 24. *Conchylia & purpuræ omnis hora atterit*: pro quo male legitur *ora*. Nam de tempore ei sermo est, opponitque ista vnionibus quos dicit *æternæ prope possessionis esse*. De auspiciis istis summæ fortunæ obiter diximus supra ad 3, 2, 1. quam mæ-

riem prolixè tractauerunt Gruterus ibi citatus, & Dempsterus ad antiqu. Rosini 2. 16. Tangit id Victor de Cæs. cap. vlt. quem adscribo vt persanem, olim etiam ad Florum tentatum: *quæ quamquam in eius fortuna, principis tamen consilio accidere.* Scribe, *quæ quamquam vi eius, fortuna principis tamen & consilio accidere.* Vim pro efficacia, hoc est *à vi d'èuornt*, quomodo isto vocabulo Marcellin. 14. 26. vitur, posuit: vt Tacitus Varum *vi Arminij cecidisse* ait, 1, 55, 3. Est ergo idem fere illorum verborum sensus, qui Tiberianorum istorum apud Tacit. 3, 47, 1. *fide ac virtute legatos, se consiliis superfuisset.*

5, 9, 6. *FORTIVM*) Hæc illa sunt, quibus iugulare Stoicos aduersa omnis manus solet: pro quibus scutum habeo equidem quod opponam, nisi religio me vetet. In hanc mentem igitur & Lucan. 7, 105.

fortissimus ille est,
Qui promptus metuenda pati, se cominus instent,
Et disferre potest

Ille virgo apud egregium vatem (intelligo qui Thebaida scripsit:) versu 190.

non est, vt putas, virtus, pater,
Timere vitam: sed malis ingentibus
Obstare, nec se vertere, ac retro dare.

Cæsar de bel. Gal. 7, 77. *Animi est ista mollities, non virtus, inopiam paulisper ferre non posse. Qui se retro mori offerant facilius reperiuntur, quam qui dolorem patienter ferant.* Curtius: *Fortium &c.* Biberunt omnes è patera Aristotelis, cuius hoc scitum in Ethicis 3, 7. *mori autem fugiende paupertatis, aut amoris, aut molestie causa, id vero non est animi virilis, sed potius vilis & ignaui.* Lipsius ad ista Taciti H. 2, 46, 4. *Maiore animo tolerari aduersa, quam relinquere.* Quo loco defensurus videtur *αὐτοῦ ἡρωϊσμοῦ*, quam tamen aperte damnata tota dissertat. XXIII. lib. 3. manu ductionis ad Stoicam Philosoph. Aristotelis sententiam merito commendat Muretus Var. Lect. 4, 2. vbi vide. Eam etiam in animo habuit Dio Chryso. Orat. 29. *Pulnere contemnere non fortitudinis est, sed ignauiæ.* Contra Stoicos tamen hæc etiam in parte facere videtur ipse Seneca, vt cum ac tranquillit. cap. 14. ait; *Posuit posthac iubere illum (Iulium Canum) Caius viuere, subnectit; non timuit hoc Canus &c.* Et expresse Epist. 78, 2. *Aliquando & viuere, fortiter facere est.* & Epist. 104, 5. *Qui perseverat mori, delicatus est.* Et in primis epist. 24. à num. 30. ad finem. vbi verba ista; *In vtrumque monendi &c.* sic legenda arbitror; *In vtrumque munitendi ac firmandi sumus, & ne nimis anemus vitam, & ne nimis oderimus.* Præclare omnino Cleomenes apud Plutarch. cap. 44. Thercioni suadenti vt se interficeret: *Tu vero, respondit, improbe fortis videris mortem appetens, qua nihil omnium humanarum rerum omnibus magis in promptu est situm: turpior hæc tua priori est fuga. hostibus quidem etiam aliis nobis præstantiores concesserunt, aut fortuna aduersante, aut multitudine oppressi: qui vero ob labores & miseras, aut opinionem, reprehensionisque hominum animum despondet, is à sua ipsius vincitur mollitie.* Vere pro se Iosephus de bel. Iud. 3, 14. *Idem timidus est habendus, qui mori non vult cum opus est; & qui vult, cum non oportet &c.* vbi locum illum porro facunde & sapienter exsequitur. Eius sententiam iidem fere verbis expressit Iulianus apud Marcellin. 25, 10. *Æquo enim iudicio iuxta timidus est & ignauius, qui cum non oportet, mori desiderat, & qui refugiat, cum sit opportunum.* Vide etiam Arnif. de iure Maiest. 2, 3, 9. & qui ibi citantur. Item Martialem Epigr. 1, 9. Idem non inepte Epigramm. 11, 57.

Rebus in angustiis facile est contemnere vitam:
Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

Et sanc ita se habet. Debebant meminisse Stoici Imperatoris sui, quo nomine non absurde

Comm. in Curtium. l. 5. c. 9. n. 7. 10. 12. 16. 17. & c. 10. n. 2. 4. 9.

furde DEVM intelligunt, illiusque iussis in omnibus obsequi. Sicut igitur non inutilis tantum miles esset, sed & factus, & vero magis exemplo perniciosus, qui cum maxime in hostem esset pugnandum, in sua viscera ferrum mergeret: ita pro transfuga est quilibet homo, qui quamcumque stationem in qua DEVS cum collocauerit, iniussu summi illius Imperatoris deserit. Et certe omnia exempla qui sibi manus intulerunt, quot quidem eorum in meam notitiam peruenerunt, exacte considerans, deprehendere visus sum profecta ex quadam animi mollitie, cum officii sui contemptu, quod ab vaico illo bono magistro nondum didicerant, aut si didicissent, flagitiose neglexerant. Etiam quæ speciosissima videntur, eadem scabie penitus infecta coniciere est. Excedere enim aiunt se è vita, vt suo potius arbitrio, quam alieno moriantur, ne contumeliis & doloribus ad iussu alicuius tyranni corpus atque membra præbeant: vt denique ostendant nihil in se licere quantumuis potenti domino, si ipsi noluerint. At totum hoc, quid aliud est, nisi quaedam animi teneritas, qui infirmitatis suæ conscientia, quicquid molestum sentit, fugit potius, quam constanter aut perferat aut profigat? falsa persuasione cæcatus, hac ratione finem malorum queri. Sed ô miseris, qui sero deprehendunt, infinitis partibus maiora pluraque supplicia in immortalis ista morte, vbi nihil præter pœnam viuunt, esse perferenda, quorum effugium alia vltior mors non reperiat. Adde Berneggerum in Tacit. Quæst. XXX.

5, 9, 7. ITAQVE) Acidalius aptius credit *Vtique*. Ego illud malim, optime coherens præcedentibus. *Virtus nihil inexpectam omisit, itaque vltimum omnium mors est*, non ergo præcipienda, aut priori loco tentanda quam ea, quæ ordine præcedunt. quæ si omnia exhausta sint, tum demum tempus est non pigre eo ire.

5, 9, 10. CIRCVMSTETISSENT) Haud magnopere dissimilem scenam exhibet nobis Elmacinus Saracen. hist. 2, 5. Eodem anno occisus fuit Muhiadis Bika, cum enim Musa s. Nuga, & Bacialus consentirent de eo, occidendo, suadet Musa Bacialo, vt Muhiadim adiret, & simularet se ei subicere, interim autem neci eius studeret. Abiit itaque Bacialus ad Muhiadim: sed hic enim in vincula coniecit, vnde tumultum excitantes Principes circumdederunt arcem, petentes à Muhiadi vt Bacialium dimitteret &c.

5, 9, 12. SVORVM TAMEN) Hoc tamen omittunt quidam Imprefsi, & mox alieno loco inferciunt: *Instare tamen Alexandrum &c.*

A REGE. EA RE) Haud dubito quin verissime emendauerit Acidalius: *alienentur. Egred paruit &c.* Sic etiam sub fin. huius cap. egre à Dario impetravit &c.

5, 9, 16. SIMVLQVE QVÆ) Quis hoc ferat? Scripsit Curtius: *simul quæ.*

5, 9, 17. NON ANTE) Malim, nec ante. Vide Indicem, *Infinitivus.*

5, 10, 2. ILLIS GENTIBVS) Tetigimus supra ad 3, 6, 17.

5, 10, 4. VIRES IMPERII) Totius Asiae, Persidis, Babyloniam, Mediae, & quicquid Dario paruisset recuperaturi, si Bactrianam regionem occupassent, sibi que parere coëgissent. Vel: Inde vires bello accisas instauraturi. Raderus. Forte legend. *vices imp. repetituri*, hoc est, vicissim repetituri imperium orbis terrarum, quod iam Alexander occupauerat. hoc enim eorum consilium fuisse, supra quoque 5, 9, 2. ostendit, cogitabant enim idem, quod sic expressit Lucan. 2, 13.

- fors incerta vagatur Fertque refertque vices

Dubito etiam annon pro *regionis potiri leg. regis potiri* h. e. regem in potestatem redigere.

5, 10, 9. RVINÆ RERVM) Similitudine eadem aliter vitur: Barclaius lib. 1. *Iussus est nihil mouere Gelanurum; sed tamquam à conuulsa domus exci-*

siō